

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه‌ی خواهران
مدرسه‌ی علمیه حضرت ولی عصر (عج‌الله) شهرستان گرمی

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

بررسی دروغ و آثار سوء فردی و اجتماعی آن در آیات و روایات

استاد راهنما

جناب آقای ناصر شاهی

استاد داور

حجه الاسلام و المسلمین حاج آقا صفری

پژوهشگر

محبوبه داداشی

تابستان ۱۳۹۳

بسم الله الرحمن الرحيم

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه‌ی خواهران
مدرسه‌ی علمیه حضرت ولی عصر (عج‌الله) شهرستان گرمی

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

بررسی دروغ و آثار سوء فردی و اجتماعی آن در آیات و روایات

استاد راهنما

جناب آقای ناصر شاهی

استاد داور

حجه الاسلام و المسلمین حاج آقا صفری

پژوهشگر

محبوبه داداشی

تابستان ۱۳۹۳

حضرت امام رضا (علیه السلام) می فرماید:

«إِذَا كَذِبَ الْوَلَاةُ حَبَسَ الْمَطَرُ؛ هرگاه زمامداران دروغ بگویند، دیگر آسمان نمی بارد».

بحار الانوار، ج ۷۳، ص ۳۷۳.

تقدیم به ...

مظلوم ترین پدر دنیا که اگر اجازه می دادند و ۲۵ سال محکوم به سکوت نبود، دنیای ما شیعیان گلستان و آخرتمان بوستان زندگی می شد. پدری که هیچ وقت راضی نبود کلمه ای دروغ بر زبان شیعه ای باشد.

تقدیر و تشکر

تشکر می‌کنم از تمامی عزیزانی که در تهیه‌ی این تحقیق کمک حال من بودند، به خصوص از پدر و مادر بزرگوارم

و همچنین از استاد راهنمای محترم آقای شاهی که در به ثمر رسیدن این تحقیق یاریم دادند. علی‌یارشان باد

تخریب فضای سالم اجتماع است. به همین دلایل است که در اسلام دروغگو دشمن خدا لقب گرفته است. از این رو باید از این گناه دوری کرد و به آن مبتلا نشد.

طرح پیشنهادی

با توجه به این که دروغ و دروغگویی، آثار سوء فردی و اجتماعی فراوانی را به بار می آورد و زیان های وارده بر فرد و جامعه توسط دروغ، غیرقابل جبران است؛ لذا چند پیشنهاد در این جا مطرح است که افراد از مبتلا شدن به این صفت برای تأمین اهداف خود جلوگیری کنند:

۱) قبل از هر چیز باید افراد را به عواقب دردناک و آثار سوء معنوی و مادی آن متوجه ساخت و نیز باید باید متوجه ساخت که اگرچه دروغ در پاره ای از موارد نفع شخصی دارد ولی نفعش بسیار آنی و زودگذر است.

۲) باید به پرورش شخصیت در افراد و کوشش برای تقویت پایه های ایمان در دل آنان پرداخت و باید محیط های تربیتی و معاشرتی مبتلایان را از وجود افراد دروغگو پاک کرد.

۳) باید انگیزه های دروغ و ریشه های این انحراف اخلاقی از قبیل طمع، ترس، خودخواهی، حب و بغض های افراطی و امثال آن را در افراد خشکانید تا این رذیله ی خطرناک زمینه ی مساعدی را برای نشو و نمای خود در وجود انسان پیدا نکند.

از طرفی انسان با شناخت ریشه های دروغ و قطع آن می تواند خود را از آلودگی به دروغ و ابتلاء به این آفت خطرناک مصون دارد.

فهرست منابع و مآخذ

الف) کتاب‌های فارسی

- ۱) قرآن کریم.
- ۲) نهج البلاغه.
- ۳) انصاری، مرتضی، مکاسب محرمة، تصحیح مسلم قلی‌پور، چاپ سوم، قم، مؤسسه‌ی آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۱.
- ۴) اسلامی، حسن، دروغ مصلحت آمیز، قم، مؤسسه‌ی بوستان کتاب، ۱۳۸۲.
- ۵) بحرانی، هاشم، تفسیر برهان، ج ۴، تهران، بنیاد بعثت، ۱۴۱۶ق.
- ۶) تهرانی، مجتبی، اخلاق الهی، ج ۴، چاپ ششم، تهران، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه‌ی اسلام، ۱۳۸۱.
- ۷) خمینی، روح الله، چهل حدیث، تهران، مؤسسه‌ی تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۱.
- ۸) دستغیب، عبدالحسین، گناهان کبیره، ج ۱، تهران، دارالکتاب الاسلامیه، ۱۳۸۷.
- ۹) دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، ج ۲، چاپ اول، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.
- ۱۰) دیلمی، حسن، ارشادالقلوب، ترجمه علی سلگی نهاوندی، ج ۱، قم، انتشارات ناصر، ۱۳۷۶.
- ۱۱) راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ القرآن، چاپ اول، بیروت، دارالاسلامیه، ۱۴۱۶ ق.
- ۱۲) سباعی، مصطفی، آداب اخلاق اسلامی، تهران، انتشارات فراهانی، ۱۳۸۰.
- ۱۳) سعیدیان، محسن، دروغ و تهمت، توریه و تقیه، چاپ اول، تهران، مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر، ۱۳۸۸.
- ۱۴) صدر، رضا، دروغ، چاپ دوم، قم، مؤسسه‌ی بوستان کتاب، ۱۳۷۸.
- ۱۵) طباطبایی، محمدحسین، المیزان، ترجمه محمدباقر موسوی همدانی، ج ۱۱، قم، دفتر انتشارات اسلامی جامعه‌ی مدرسین حوزه علمیه‌ی قم، ۱۳۷۴.
- ۱۶) طبرسی، فضل بن حسن، مشکاه الانوار، تحقیق مهدی هوشمند، چاپ اول، قم، دارالحديث، ۱۴۱۸ق.

- (۱۷) عزه، محمد، دستور قرآنی، ج ۲، تهران، انتشارات بانیان، ۱۳۸۲.
- (۱۸) فیض کاشانی، محمد، راه روشن، ج ۵، مشهد، بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۳۷۲.
- (۱۹) قائمی، علی، پرورش مذهبی و اخلاقی، چاپ ششم، تهران، انتشارات امیری، ۱۳۸۵.
- (۲۰) قرائتی، محسن، تفسیر نور، ج ۱۰ و ۱۱، تهران، مرکز فرهنگی درسهای از قرآن، ۱۳۸۳.
- (۲۱) قرشی، علی اکبر، قاموس قرآن، ج ۷، چاپ سوم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۱.
- (۲۲) قمی، عباس، سفینه البحار، ج ۲، تهران، کتابخانه سنائی، ۱۳۶۸.
- (۲۳) قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر قمی، ج ۲، قم، انتشارات دارالکتب، ۱۳۶۳.
- (۲۴) مالکی اشتری، ورام بن ابی فراس، مجموعه ورام، ج ۱، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۸.
- (۲۵) مجتبوی، جلال الدین، علم اخلاق اسلامی، ج ۲، چاپ نهم، تهران، انتشارات حکمت، ۱۳۸۹.
- (۲۶) مشکینی، علی، درسهای از اخلاق، ترجمه ی حسین ولی، تهران، انتشارات بلال، ۱۳۸۳.
- (۲۷) مشکینی، علی، نصایح، ترجمه احمد جنتی، قم، انتشارات الهادی، ۱۳۸۲.
- (۲۸) معتزلی، ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۶، چاپ اول، بیروت، دار احیاء، ۱۳۷۸.
- (۲۹) مصباح یزدی، محمدتقی، دروس فلسفه ی اخلاق، تهران، مؤسسه ی آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۶.
- (۳۰) مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، ج ۲۲، تهران، صدرا، ۱۳۷۳.
- (۳۱) مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ۲۷ جلد، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۴.
- (۳۲) مکارم شیرازی، ناصر، زندگی در پرتو اخلاق، قم، نسل جوان، ۱۳۵۲.
- (۳۳) مهدوی کنی، محمدرضا، نقطه هایی آغاز در اخلاق عملی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۳.
- (۳۴) نراقی، محمد مهدی، جامع السعادت، ج ۲، قم، انتشارات اسماعیلیان، بی تا.
- (۳۵) نراقی، احمد، معراج السعاده، چاپ دوم، قم، مؤسسه ی انتشارات آل طه، ۱۳۸۸.
- (۳۶) نوروزی، محمد، آسیب شناسی رفتاری انسان از دیدگاه قرآن، قم، مؤسسه ی بوستان کتاب، ۱۳۸۴.

(ب) کتاب های عربی

- (۱) آمدی، عبدالواحد، غررالحکم، تحقیق جلال الدین محدث، ج ۱، چاپ سوم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۰.

- (۲) ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، بیروت، مؤسسه‌ی الاعلمی، ۱۴۲۶ق.
- (۳) بیهقی، احمد بن حسین، شعب الایمان، تحقیق محمد سعید بسیونی، ج ۷، بیروت، دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۰ق.
- (۴) ترمذی، عیسی بن سوره، سنن الترمذی، ترجمه أحمد شاکر، قاهره، نشر دارالحديث، ۱۳۸۵.
- (۵) حرانی، حسین بن شعبه، تحف العقول، ترجمه حسن زاده، قم، مؤسسه‌ی آل البيت(ع)، ۱۳۷۴.
- (۶) حرعاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، تحقیق عبدالرحیم ربانی شیرازی، ج ۱۱ و ۱۲، چاپ پنجم، بیروت، داراحیاء التراث العربی، ۱۴۰۲ق.
- (۷) صدوق، محمد بن علی، من لایحضره الفقیه، تصحیح حسن خراسان، ج ۳ و ۴، بیروت، دارالاضواء، ۱۴۰۵ق.
- (۸) طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان، ج ۸، تهران، انتشارات ناصر خسرو، ۱۳۷۲.
- (۹) فیض کاشانی، محسن، المحجۀ البیضاء، تحقیق علی اکبر غفاری، ج ۵، چاپ دوم، قم، موسسه نشر اسلامی، ۱۴۰۵ق.
- (۱۰) قشیری، مسلم بن حجاج، صحیحہ مسلم، تحقیق محمد فؤاد عبدالباقی، ج ۱ و ۸، بیروت، داراحیاء التراث العربی، ۲۰۰۵م.
- (۱۱) کلینی، یعقوب، اصول کافی، تحقیق علی اکبر غفاری، ج ۲ و ۵، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۹ق.
- (۱۲) متقی هندی، حسام الدین، کنز العمال، ج ۳، چاپ دوازدهم، بیروت، مؤسسه‌ی الرساله، ۱۴۰۹ق.
- (۱۳) مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ۱۰۰ جلد، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ق.
- (۱۴) محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ترجمه حمیدرضا شیخی، ج ۳ و ۱۱، چاپ اول، قم، دارالحديث، ۱۳۷۷.
- (۱۵) مصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، ج ۱۰، چاپ اول، تهران، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۸.
- (۱۶) نوری طبرسی، حسین، مستدرک الوسائل، ج ۹، قم، مؤسسه آل البيت لاحیاء التراث، ۱۴۰۷ق.

(ج) مقالات و نشریات

- (۱) برجی نژاد، زینب، «دروغ»، ماهنامه‌ی زن روز، ش ۱۲، ۱۳۹۰.
- (۲) حسن نژاد، رضا، «قرآن و سنت»، مجله‌ی انتظار، ش ۳۶، ۱۳۸۹.

- (۳) حسین خان زاده، نعمت، «دروغ و آثار اجتماعی آن»، ماهنامه تابان، ش ۹، ۱۳۸۹.
- (۴) خان بیگی، حمزه، «سیری برآموزه های قرآن و سنت بر کذب و دروغ»، مجله جهاد، ش ۳۲، ۱۳۸۷.
- (۵) مجد، علی رضا، «راه درمان دروغ و دروغ‌گویی»، مجله روز، ش ۸، ۱۳۹۰.